

Spordi kaitstus

Ilona Kivisik

Tallinn

19.04.2024

Kokkulepped

- ✓ 2 ak ehk 1,5 h (vaheajata);
- ✓ Sina;
- ✓ Aktiivne osalemine;
- ✓ Räägime kordamööda;
- ✓ Mobiiltelefon

SPORDI KAITSTUS

- ✓ Poliitilised põhimõtted;
- ✓ Strateegiad;
- ✓ Meetmed;

Eesmärk on tagada ohutu ja turvaline spordikeskkond, et kaitsta sporti ja spordis osalejaid ohtude ja riskide, sh ahistamise ja väärkohtlemise eest.

SK aspektid

Spordi kaitstus (*sport integrity*) – kõigi sporti ohustavate sisemiste ja välimiste ohtude ennetamine

Aus mäng
(*fair play*)

- Reeglite järgimine;
- Austav käitumine.

Spordi turvalisus
(*Safe sport*)

- Positiivsed suhted;
- Austav käitumine.

Demokraatia/läbipaistev/vastutustundlik
juhtimine ja käitumine

Teemad

- ✓ aus mäng;
- ✓ heaolu tagamine/turvaline keskkond;
- ✓ spordiürituste turvalisus/ennetada võimalikke rahutusi ja vägivallatesemist;
- ✓ dopingu tarvitamise ja ebaausa käitumise ennetamine;
- ✓ sp tulemustega manipuleerimine;
- ✓ Vastutustundlik ja läbipaistev juhtimine.

SPORDIEETIKA ALUSED

- ✓ Pierre de Coubertin: õpetada noortele rahumeelset koostegutsemist, üksteisest lugupidamist, ühendades seejuures kogu maailma. Neid mõtteid nim tänapäeval **olümpialiikumise aluspõhimõtteks;**
- ✓ Spordieetika on eetika haru, mis käsitleb ausa spordi põhimõtteid, reguleerides spordiga seotud käitumist ja suhtumist.

SPORDIEETIKA KÄSITLUS

- ✓ Euroopa Spordi harta.
- ✓ Eesti Spordi harta.

Eesmärk on luua kõikidele spordis osalejatele positiivne spordikeskkond, mis võimaldab sportlastel ja teistel spordis osalejatel nautida oma tegevust ilma tarbetute riskide ja ohutusprobleemideta.

Mõned näited

...idistatud

EESTI

18.03.2021, 23:32

Tüdrukutele peenisepilte saatnud jalgpallitreener: rõhutan, et füüsilist ahistamist ega seksuaalset ärakasutamist polnud (74)

1, 17:02

Kust jookseb piir karmi trenni ja väärkohtlemise vahel ning kas see piir on tänapäeval muutunud? "Pealtnägija" arutas teemat Eesti tüdrukute

Väärkohtlemist mõjutab

- ✓ kultuuriline taust, erinevad kultuurilised väärtused, hoiakud ja normid;
- ✓ spordikorraldus;
- ✓ treeneri ja sportlase usaldus- ja võimusuhe.

Selleks, et treenerina ennetada väärkohtlemist on vaja reegleid.

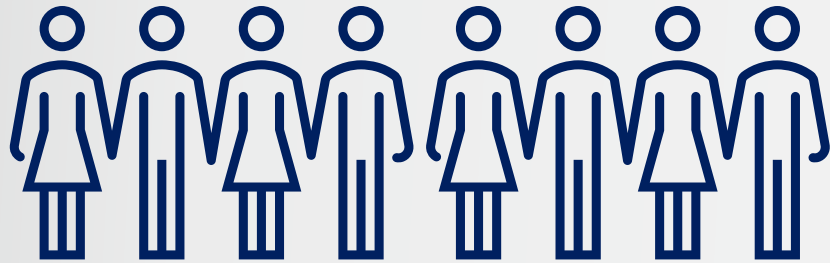
Väärkohtlemise märgid

- Keskendumisvõime alanemine
- Unehäired (pidev väsimus)
- Ärevus, depressioon, stress
- Madal või liigne enesekindlus
- Kehvad sooritused võistlustel
- Negatiivsed suhted, usaldustunde vähendamine
- Probleemid lähi suhetes (kodus ja trennis)
- Spordist loobumine
- Süü- ning häbitunne

Väärkohtlemine

- ✓ emotsionaalne;
- ✓ füüsiline;
- ✓ Seksuaalne, sh ahistamine;
- ✓ hooletusse jätmine;
- ✓ muu teise isiku ärakasutamine, mille tulemuseks on kahju tervisele või oht elule.

Väärkohtlemist võib esineda kõikide spordis osalejate vahel.

Milline situatsioon(id) võiks(id) aset leida ratsaspordis?

- Vaimne väärkohtlemine (mitte kontaktne)
- Füüsiline väärkohtlemine (kontaktne + vaimne vk)
- Seksuaalne väärkohtlemine, sh ahistamine
- Hooletusse jätmine/Hädasolev laps

Vaimne väärkohtlemine spordis

- pidev kritiseerimine;
- sarkasm/ironiseerimine;
- tagasisidest ilmajätmine;
- sõimamine/alandamine/mõnitamine;
- liigse surve avaldamine;
- ahistamine.

Lugupidav käitumine

- kasutab suhtlemisel lugupidavat kõnestiili;
- ei salli ega julgusta mis tahes kiusamist;
- ei käitu teist alandavalt, ähvardavalt ja halvustavalt (sh märkused keha kohta);
- ei kasuta rassistliku või diskrimineerivat kõnestiili;
- ei kohtle treenitavaid ebavõrdselt.

Eetiline käitumine

- 1) ei flirdi alaealisest treenitavaga, isegi juhtudel, kui alaealine seda ise soovib;
 - 2) ei paku alaealisele treenitavale küüti mootorsõiduki vm vahendiga ilma eelnevalt lapsevanemat teavitamata;
 - 3) ei otsi väljaspool treeningut treenitavaga pidevalt kontakti (nt helistades);
 - 4) ei kasuta treenitavaga ühist riietusruumi samal ajal;
 - 5) ei ööbi ilma lapsevanemaga eelnevalt kooskõlastamata alaealisega ühes toas;
 - 6) ei kutsu treenitavat endale külla ega lähe treenitava koju lapsevanemaga kooskõlastamata;
 - 7) ei korralda üks-ühele kohtumisi (v.a juhul, kui kohtumine on seotud arenguveestlusega vm tagasiside andmisega treenitavale ning selleks tuleb kasutada avalikke ruume ja eelnevalt teavitada lapsevanemat ja/või klubi juhtkonda);
 - 8) ei kingi treenitavale raha ega tee ebasobivaid hinnalisi kingitusi;
 - 9) ei sunni treenitavat vigastustega treenima/võistlema;
- jne.... sõltuvalt spordiala spetsiifikast

Soopõhine ahistamisvaba keskkond

- ei alanda vastassugu või soopõhiselt;
- ei suhtu vastassoost treenitavasse halvustavalt ega solvavalt;
- ei kiusa vastassugu või soopõhiselt.

Füüsiline väärkohtlemine spordis

- treeningtsükli intensiivsus ületab lapse kehalist võimekust;
- vigastusega võistlema/treenima suunamine/võistlemise toetamine;
- tarvitama keelatud aineid, hoolimata ohust tervisele

Seksuaalne väärkohtlemine spordis

Valib ohvri

Tekitab
usaldust/sõprust

Isoleerib/kontrollib

Seksuaalse
väärkohtlemise
algus

Seksuaalselt ahistamisvaba keskkond

- ei tee seksuaalse või mitmetähendusliku alatooniga nalju, märkusi, žeste, kommentaare treenitava suunal ega kuuldes (sh ropendamine, suguelunditesse saatmine jne);
- ei tee märkusi treenitava seksuaalse orientatsiooni kohta;
- ei tee treenitavatest ega treenitavatele sobimatu seksuaalse sisuga postitusi erinevate sotsiaalmeedia kanalite (nt *Instagram, Facebook, Snapchat, TikTok* jt) kaudu;
- ei tee ettepanekut astuda seksuaalvahekorda.

Ahistamine: Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik on defi neerinud ahistamise soovimatu, ebameeldiva korduva käitumisena, mis toob kaasa alandava, ründava, solvava või vaenuliku keskkonna ja mis põhineb näiteks kellegi sool, rassil, nahavärvil, rahvusel, usutunnistusel või veendumustel, vanusel, puudel või seksuaalsel sättumusel.

Hooletusse jätmise on vanema või hooldaja (sh treeneri) kohustuste mittetäitmise, mille tagajärjel võib kahjustuda lapse eakohane areng ning vaimne ja füüsiline tervis. Spordis võib hooletusse jätmise olla näiteks ebapiisava puhkuse andmine, ületreenimine, joogita jätmise, ebasobivate treeningmeetodite kasutamine, ignoreerimine või muud sarnased tegevused, mis seavad ohtu lapse tervise kui terviku.

Eestis kehtiva lastekaitseseaduse § 24 lõige 1 keelab lapse hooletusse jätmise ning vaimse, emotsionaalse, kehalise ja seksuaalse väärkohtlemise, sealhulgas lapse alavääristamise, hirmutamise ja kehalise karistamise, samuti lapse karistamise mistahes muul viisil, mis ohustab tema vaimset, emotsionaalset või füüsilist tervist

Uimastivaba keskkond

- ei tarvita tööülesannete täitmisel alkoholi ja/või narkootilisi ja psühhotroopseid aineid (ilma arsti ettekirjutuseta) ega ole alko-, või narkojoobes;
- ei paku treenitavatele alkoholi ja/või narkootilisi ja psühhotroopseid aineid ega julgusta neid kasutama

Mõned mõisted

Hädas olev laps - on laps, kes on oma elu või tervist ohustavas olukorras, ja laps, kelle käitumine ohustab tema enda või teiste isikute elu või tervist.

Abivajav laps on laps, kelle heaolu on ohustatud või kelle puhul on tekkinud kahtlus tema väärkohtlemise, hooletusse jätmise või muu lapse õigusi rikkuva olukorra suhtes, ja laps, kelle käitumine ohustab tema enda või teiste isikute heaolu (LasteKS § 26).

Ohukohad spordis

- Emotsionaalsed välja ütlemised
- Füüsiline kontakt (treeneri ja treenitava vahel)
- Autoritaarsed suhted treeneri ja treenitava vahel/lapse täiskasvanu vahel
- Ühised riietusruumid- ja duširuumid
- Ühise transpordi kasutamine
- Laagrid/võistlused

Väärkohtlemise mõju

- Keskendumisvõime alanemine
- Unehäired (pidev väsimus)
- Ärevus, depressioon, stress
- Madal või liigne enesekindlus
- Kehvad sooritusel võistlustel
- Negatiivsed suhted, usaldustunde vähendamine
- Probleemid lähi suhetes (kodus, koolis, trennis)
- Spordist loobumine
- Süü- ning häbitunne

Lastekaitse seadus treeneritöös

- ✓ Treener on lapsega töötav isik (§ 18 lg 2);
- ✓ Laste väärkohtlemise keeld (§ 24);
- ✓ Lapse heaolu (§ 4);
- ✓ Teavitamise kohustus (§ 27 ja § 31).

TREENERI KOHUSTUSED

- ✓ Treener teab, mis on väärkohtlemine
- ✓ Treener teab, mis väärkohtlemise puhul teha
- ✓ Järgib reegleid
- ✓ On eeskujuks

Treeneri roll

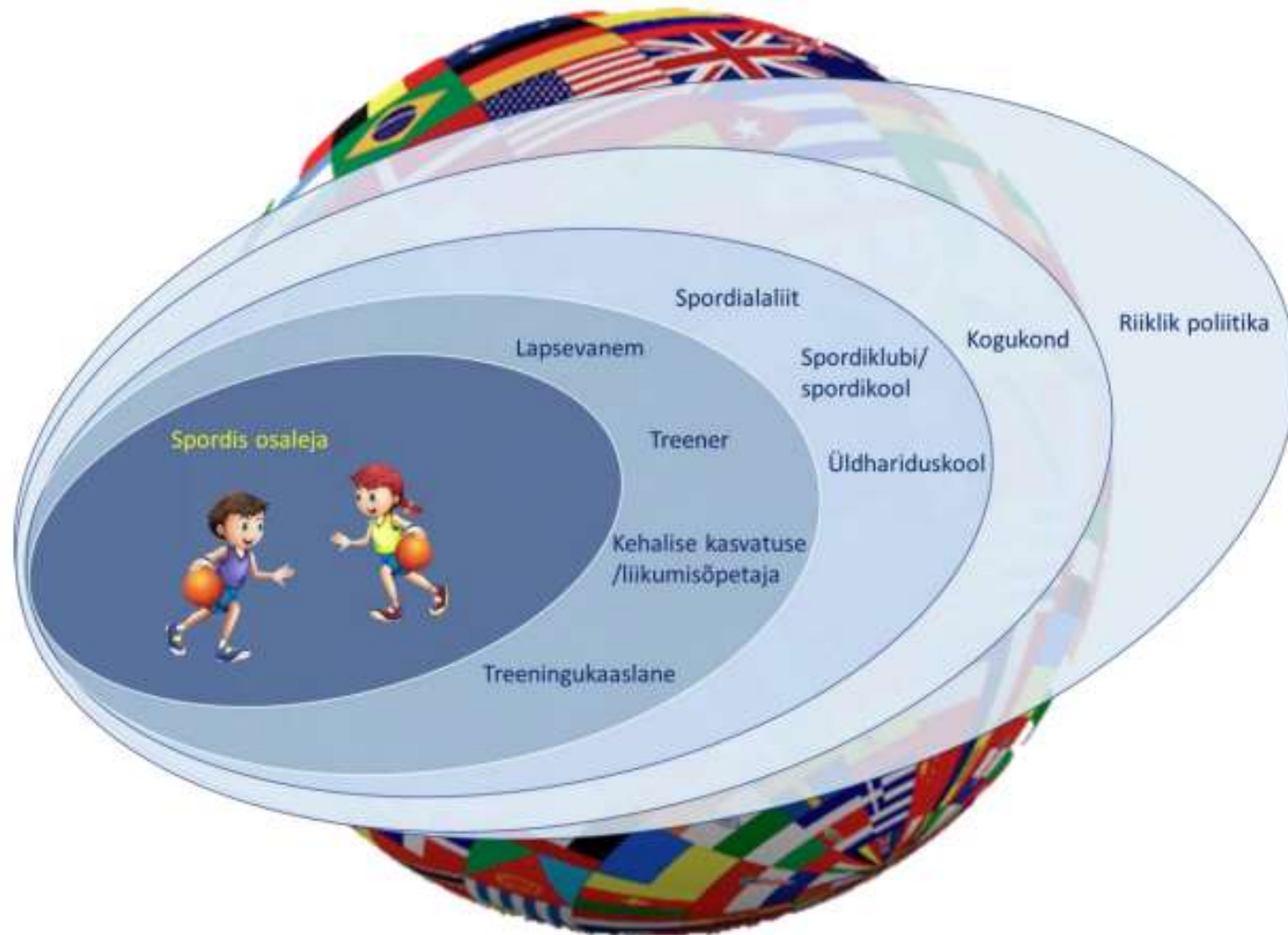
Treener peab:

- Järgima ausa spordi põhimõtteid, sh treenerite eetikakoodeksit
- Tegutsema spordiorganisatsioonis kehtestatud reeglite järgi
- Tegutsema avatuse põhimõttel
- Tõstma teadlikkust ausast spordist ja vajadusel välja töötama treeningul käitumise juhised

SAGEDASED VABANDUSED

- ✓ Sport ongi selline;
- ✓ Ta ongi selline;
- ✓ See pole minu asi;
- ✓ Nii on koguaeg olnud;
- ✓ Kuidas ma lähen ta peale kaebama;
- ✓ Normaliseerimine, nt heade tulemuste pärast.

Sotsiaal-keskkondlik mudel

Sotsiaal-keskkondlik mudel viitab sellele, et iga tasandi tegurid mõjutavad lähima kahe tasandi tegureid. Näiteks kõige otsesemalt sõltub spordis osaleja väärikohetlemise kogemine teda ümbritsevatest inimestest, kes omakorda on mõjutatud spordiorganisatsioonide ja haridusasutuste töökorraldusest, organisatsioonikultuurist ja tegevusharjutustest.

Kuidas käituda?

- Võta aeg kuulamiseks
- Julgusta teda juhtunust rääkima oma sõnadega
- Kuula tähelepanelikult ja kiida teda loo rääkimise eest
- Ütle, et ta pole juhtunus süüdi
- Usu last. (väärkohtleja võib olla talle tuttav inimene, pereliige, naaber või sõber). Ta vo ei teagi, et on ohver
- Anna talle teada, et ära rääkimine ei too kaasa kiusamist vm sedalaadi väärkohtlemist

Teavitamine

- **Väärkohtleja on lapsevanem**, tuleb spordiklubil/spordialaliidul aidata last ja pöörduda juhtumi iseloomust lähtuvalt kas kohalikku omavalitsusse, lasteabisse või politseisse;
- Kui on alust arvata, et **kannatanuks on treener või töötaja**, tuleb sellest teavitada juhtkonda

**TREENER ON
SPORDITURVALISUSE
VÕTMEISIK**

E-kursus
väärkohtlemise
ennetamine spordis

Marlen Vassil
vanemtreener (ratsutamine)

Sa ei ole üksi!

Ilona Kivisik
+ 372 56227405
ilona.kivisik@eadse.ee
www.eadse.ee

| aprill 2024

*Hoides
ausat sporti*